

СПРАВА «ГОРОПАШИН ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF GOROPASHYN v. UKRAINE)

(Заява № 67127/16)

Стислий виклад рішення від 24 квітня 2025 року

У 1993 році виконавчий комітет міської ради виділив заявнику, як ліквідатору наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, земельну ділянку і у 1996 році заявник отримав на неї документи про право власності. У 2013 році заявник виявив, що на його земельній ділянці ведуться будівельні роботи. Згодом він дізнався, що у 2011 році сусідня Іванівська сільська рада (далі – сільська рада) виділила його земельну ділянку О., який згодом продав її Г. Остання отримала право власності на неї та розпочала будівництво будинку. Заявник ініціював три провадження у судах. У першому провадженні позовні вимоги заявника проти рішення сільської ради про відведення земельної ділянки О. були задоволені районним та апеляційним судами, однак зазначені судові рішення були скасовані касаційним судом, а провадження було закрито на тій підставі, що спір такого характеру підлягав розгляду в порядку цивільного, а не адміністративного судочинства. Під час другого провадження позовні вимоги заявника про визнання недійсним права власності О. були задоволені остаточним рішенням окружного суду. Його висновки ґрунтувалися на судових рішеннях районного та апеляційного судів у першому провадженні. Під час третього провадження Житомирський районний суд задовольнив зустрічний позов Г. та визнав право власності заявника – недійсним, встановивши, що перерозподіл земельних ділянок між містом Житомир та селом Іванівка належним чином оформлений не був і спірна земельна ділянка все ще вважалася такою, що належала до території села Іванівка. Насамкінець суд зазначив, що він не міг врахувати висновки, викладені в судових рішеннях, ухвалених у першому провадженні, на які посилався заявник, оскільки вони були зроблені в адміністративному провадженні. Апеляційний суд Житомирської області залишив без змін попереднє рішення суду. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановив остаточну ухвалу у справі, підтримавши висновки судів нижчих інстанцій. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 6 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з тим, що його було свавільно позбавлено майна, а національні суди не проаналізували належним чином його справу, а також, що у втручанні в його права не було суспільного інтересу, і йому не було запропоновано жодної компенсації. Європейський суд вирішив, що ці скарги підлягають розгляду виключно за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції. Розглянувши скарги заявника Європейський суд вказав, що земельна ділянка, яку заявник отримав від міської влади, становила його «майно» у розумінні статті 1 Першого протоколу до Конвенції, і рішення національних судів, які дозволили визнати недійсним його право власності на неї, призвели до

втручання в його майнові права і що таке втручання в будь-якому випадку не відповідало вимозі пропорційності. Європейський суд зазначив, що у справах, коли виправлення помилок, допущених органами державної влади, призводить до втручання у право на мирне володіння майном добросовісного набувача, принципи належного урядування покладають на органи державної влади не лише обов'язок діяти невідкладно при виправленні своєї помилки, але й можуть також вимагати виплати колишньому добросовісному власнику належної компенсації або іншого виду відповідного відшкодування. Європейський суд зауважив, що заявник мав переважне право на отримання земельної ділянки як ліквідатор наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і заявник володів цією земельною ділянкою без перешкод близько двадцяти років, коли інша особа почала будувати на ній будинок. Право власності заявника зрештою було визнано недійсним на користь іншої особи через порушення у розподілі територій між двома адміністративно-територіальними одиницями – містом та селом, – під час процедури, до якої заявник не був залучений і на яку він не мав жодного впливу. З огляду на це національні суди зіткнулися з необхідністю виправити помилки органів державної влади, і Європейський суд не вважав їхнє рішення на користь Г. явно необґрунтованим. Проте ця ситуація вимагала надання компенсації або іншого виду відшкодування заявнику. Європейський суд також зазначив, що після визнання недійсним права власності заявника не було жодних спроб надати йому будь-який інший вид відшкодування, наприклад, шляхом виділення йому рівноцінної земельної ділянки, враховуючи той факт, що відповідно до національного законодавства заявник має гарантоване переважне право на отримання земельної ділянки. Європейський суд дійшов висновку, що на заявника було покладено непропорційний тягар і констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Вирішує долучити попереднє заперечення Уряду до розгляду справи по суті та, розглянувши його, відхиляє його;
2. Оголошує заяву прийнятною;
3. Постановляє, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;
4. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу: (I) 7 880 (сім тисяч вісімсот вісімдесят) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування матеріальної шкоди, та (II) 1 500 (одна тисяча п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий

відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».